

KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA • KULTURA

Foto TOM

XII. SREČANJE OTROŠKIH IN MLADINSKIH PEVSKIH ZBOROV NAŠE OBČINE

Zahtevnejše pesmi, lepše petje

V dvorani Pionirskega doma so se 11. aprila dvanajstič srečali pevci z osnovnih šol naše občine: devet zborov z več kot 500 nastopajočimi. Prireditve je bila dobro pripravljena in

je pomenila lepo doživetje za vse, ki so se srečanja udeležili. In teh ni bilo malo. Če petstotim pevcom prištevamo še mnogo njihovih staršev, spremljevalcev in gostov, lahko ocenimo, da so bili zasedeni prav vsi prostori. Škoda, da v središču občine še nimamo dvorane, ki bi lahko sprejela toliko poslušalcev!

Srečanje je začela predsednica občinske ZKO Draga Svetina. Pozdravila je vse navzoče. Še zlasti pevce in jim zaželela uspešen nastop. Potem so povzeli besedo mladi pevci. Najprej najmlajši v enoglasnih zborih in nato starejši s težjimi in večglasnimi pesmimi. In ker se slovenska kulturna javnost spominja letos 100-letnice rojstva O. Župančiča, je tudi vsak zbor zapel po eno pesem z njegovim besedilom. Slovenski skladatelji so uglasili mnogo Župančičevih otroških pesmi, zato zborovodjem ni bilo pretežko izbrati. Sicer pa moramo poudariti, da se vsa ta leta, ko prirejamo pevška srečanja, zborovodje močno trudijo za boljši izbor pesmi in lepše petje. Uspehi so zares vidni. Merila za kakovost so ostrejša, pesmi so zahtevnejše, izvedba pa je lepša kot pred leti. Želimo le, da bi naše otroško in mladinsko zborovno petje še napredovalo in raslo v ugodnejših razmerah.

Za sklep so vsi zbori skupaj zapeli Gobčovo Pesem bratstva in enotnosti, skladatelj sam pa jo je dirigiral v veliko veselje mladim pevcom, ki so bili ponosni, da je prišel mednje. Saj vedo, da je Radovan Gobec napisal mnogo pesmi zanje. Tudi za prav take prilike, kot je bila ta in so jim sami tudi že mnogokrat peli.

Naj še pripomnimo, da je vse zborove spremljala pri klavirju Silva Hrušovec, že kar nepogrešljiva »članica« naših srečanj, pri skupni pesmi pa je sodeloval harmonikarski orkester glasbene šole Moste-Polje (KUD Vide Pregarc).

NADA JURJEVEC

In memoriam

10. februarja je po težki in mučni bolezni umrla Ivana ŽIDAN, po domače Tinčeta, mama, rojena leta 1895 v Zalogu. Spominjamo se njene revolucionarne poti, ki jo je hodila s svojim sedaj že pokojnim možem Tinčetom tudi po njegovi smrti. Kot železniški delavec je imel njen mož majhen zaslužek, da je komaj preživel družino. Takoj po prvi svetovni vojni se je vključila v delavsko gibanje in kasneje v komunistično partijo. V Zalogu je bilo to gibanje zelo močno. Zato so bili delavci stalno preganjani. To pa ni strlo niti moža Tinčeta niti njegova žena.

Že pred vojno je bila vključena v Društvo žena. Sodelovala je pri raznih akcijah ob občinskih in državnobornih volitvah, pri raznih demonstracijah — npr. na železniški postaji Zalog ob deportiranju članov KPS v koncentracijsko taborišče Bileča — omogočala na domu razne sestanke organizatorjev KP.

Med vojno njeno delo ni prenehalo. Razumela je svojega moža in skupaj sta organizirano izvrševala naloge, ki jih je dajala KP. Tudi po aretaciji moža, ki so ga odpeljali v internacijo v Italijo in Nemčijo, od koder se ni več vrnil, njena idejna zavest ni klonila. Še z večjim zanosom se je posvetila delu OF. Zapisrge OF v njeni hiši so ji nalagale še več spodbud. Organizirala je zbiranje in skladiščenje vseh vrst materiala za borce NOV. Njen sin Stane se je že leta 1941 priključil prvemu partizanom. Razumljivo, da je bila vsa družina vključena v osvobodilno gibanje.

Toda domači izdajalci niso mirovali. Bila je izdana, mučena in odpeljana v internacijo, nazadnje v zloglasno taborišče Mauthausen. Kaj vse je pretrpela!

A njeno srce je kljub vsemu vzdržalo v trdni veri in upanju, misleč na svoje, ki so bili prepričani okupatorju, daleč od nje. Trdo vero je imela v partizansko gibanje, v boj in tudi zase, da se srečno vrne.

Naključje je hotelo, da se je srečno vrnila in se srečala s svojimi še preživeli najdražjimi. To je Ivano ohranilo in tudi po vojni ni ostala križem rok. Zmaga nad fašizmom jo je ohranila, da se je aktivno vključila v boj za obnovo porušene domovine. Za vse to je bila odlikovana z medaljo zaslug za narod in redom zaslug za narod.

Bolezen, ki ji je ostala še iz težkih dni, pa ni mirovala. Upirala se ji je do visoke starosti — 82. leta. Več njeno srce ni zmoglo.

Med nami pa bo ostala ne samo v spominu, ampak tudi v nekaj vrsticah zapisane v zgodovini rdečega Zaloga, kako se je kot mati in kot žena bojevala od mladosti do smrti za pravice delavskega razreda.

Slava ji!

R. K.

Petindvajset let Prešernove družbe

Na Prešernov dan, 8. februarja 1953, je bila Družba ustanovljena. Usmerjale in vodile so jo danes že legendarne osebnosti: njen prvi predsednik, ki je to ostal polnih 23 let, je bil Boris Zihlerl; njen prvi tajnik France Bevk. Njeno članstvo je kmalu po ustanovitvi šlo prek 60 tisoč delovnih ljudi. Smisel in poslanstvo tako ustanovljene Prešernove družbe sta bila jasna: skrbela naj bi za izdajanje lepih in dobrih knjig v duhu revolucionarnih, narodno povezujočih načel OF in v skladu z umetniškimi izročili največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna, genija, ki je izšel iz ljudstva in v katerem se je zato poosebil genij vsega slovenskega naroda.

Članstvo Prešernove družbe v zameno za nezahtevno članarino že petindvajset let ob Prešernovem rojstnem dnevu, 3. decembru, prejema pet ali šest knjig redne letne zbirke, v kateri so poleg koledarja vsako leto še po dve izbrani deli naših pripovednikov, poljubno pisano delo s tega ali onega področja znanja in še priložnost te ali one vrste. Skoraj vsi člani prejmejo tudi posebno nagradno knjigo: skrbno izbrani roman družbeno angažiranega, miselnega prodornega, zanimivo pišočega tujega avtorja.

Za svoje člane in naročnike izdaja Prešernova družba tudi mesečno revijo OBZORNİK, v kateri objavlja črte in pesmi domačih in tujih avtorjev, zanimive zapise o najnovejših dognanjih na področju znanosti in živo pisane biografije klasikov naše kulturne preteklosti ter s tem skozi vse leto ohranja stik med članstvom in izdajateljskim jedrom Prešernove družbe, in to že vseh petindvajset let.

Poleg tega Prešernova družba že prek dvajset let izdaja zbirko romanov LJUDSKA KNJIGA, da bi približala slovenskemu bralcu najzvirnejša, najzanimivejša, literarno bogata in vsebinsko pestra dela pisateljev vsega sveta. Skoraj osem milijonov izvodov knjig, v katerih so največkrat izšla najboljša dela domačih in tujih pisateljev, skoraj dva milijona izvodov revije Obzornik, vse to dovolj zgornjo priča o plodnem delovanju Prešernove družbe v minulih petindvajsetih letih. S tem, da so njene izdaje dandanes na knjižnih policah povsod tam, kjer živijo Slovenci, da po marsikateri knjigi, ki jih je v preteklosti razposlala na slovenske domove Prešernova družba, še danes pogosto seže ljubeča roka delavca, kmeta, matere in otroka, ki so se naučili pravično ceniti dobro knjigo, ker so spoznali, da jim le-ta pomeni nujno dopolnilo njihovega življenja in obstoja sploh — s tem je Prešernova družba dostojno izpolnila kulturno poslanstvo, ki ji ga je bila naložila OF, predhodnica SZDL, upravičila pa je tudi smisel svojega delovanja kot družba, ki ponosno nosi ime največjega slovenskega pesnika.

In kakšne naj bi bile naloge sodelavcev in zaupnikov Prešernove družbe za naprej? Kakšna naj bi bila vloga Prešernove družbe danes, v ozračju potrošniške mrzlice in vsaj navidez zmanjšane zanimanja za knjigo in kulturno samozavestjo? Da v tem resnem času, ki ga skušajo nekateri prekriti s snobističnim hlastanjem za zlagano dragocenimi, a v svojem jedru puhlimi dobrinami in v nasprotju z občasnimi pojavi elitizma v slovenskem literarnem ustvarjanju, objavlja Prešernova družba v svojih zbirkah dela umetniško odgovornih, z duhom resnično ustvarjalnih delavcev prežetih pisateljev, pesnikov in prevajalcev. Da v nasprotju s poplavo tujega — in domačega — šunda razširja med slovenskimi bralci prevode najboljših stvaritev svetovnih klasikov in naših sodobnikov. Samo tako bo Prešernova družba, ki je bila in mora še naprej ostati odraz kulturnih potreb slovenskega ljudstva, tudi v bodoče polno in plodno živela — samo tako bo lahko uresničevala zamisel, ki jo je izrekel in terjal Boris Zihlerl, prvi predsednik Prešernove družbe: da skupaj z vsestranskimi naporami in naprednimi prizadevanji najbolj prodornih mislecev in najbolj kulturnih ustvarjalcev slovenskega naroda pomaga graditi in utrjevati temelje socialistične družbe, od katerih je odvisna prihodnost vsega človeštva.

FRANCE KIMOVEC-ŽIGA

ZDRAVSTVO • ZDRAVSTVO • ZDRAVSTVO • ZDRAVSTVO

Nesreče z električnim tokom

Vsaka nesreča je v različnih okoliščinah nepredviden dogodek, ki ima lahko različne posledice ali pa je brez njih. V industrijskih deželah je izgubljenega več časa zaradi nesreč kot zaradi delovnih problemov, a prvim posvečamo dosti manj pozornosti kot drugim.

Za vsakega ponesrečenca pomeni nesreča hudo stisko. Smrt ali nesreča pretrese vse člane ponesrečenčeve družine in bližnje okolice. Kadar sta posledici nesreče tudi trajno invalidnost in nesposobnost za delo, sta običajno zmanjšana tudi veselo do življenja in možnost zaslužka.

Ergonomi trdijo, da pri nesreči istočasno sodelujejo oziroma sodelujejo najmanj štirje dejavniki (npr. slaba razsvetljava, spolzka tla, nevednost, neupoštevanje varnostnih predpisov itd.).

S pravočasnim in sprotnim objavljanjem teh dejavnikov preprečujemo nesreče.

Nevarnost vse pogostejših nesreč z električnim tokom je predvsem v vedno večji elektrifikaciji industrijskih obratov, gospodinjstev obrtnih delavnic, pri gradbenih delih, zaradi premajhne vednosti o elektriki in opravičeno nje, zaradi zanemarjanja strogih varnostnih predpisov pri delu z električnim tokom, dotrajano in nevarno, vinjenosti pri delu itd.

Nesreče z električnim tokom nastopajo pri napetosti nad 65 voltov, nevarnost pa obstaja celo pri zelo nizkih napetostih električnega toka — kadar so naše roke ali telo mokre, če stojimo na mokrih tleh, kadar se dotikamo ozemeljskega kovinskega predmeta (npr. vodovodne pipe) itn. Takrat je telo prevodnik električnega toka med dvema različnima napetostnima točkama. Pri visokih napetostih električnega toka nad 1000 voltov lahko povzroči nesrečo že samo približevanje žici pod napetostjo, ne da bi se je dotaknili. Izvor nesreč je običajno v električnih napra-

vah, stikalih, napeljavah, lučeh, pri nestrokovni menjavi varovalk itd. Pri električni napetosti prek 10.000 Voltov lahko pride do tega, da površino telesa odvaža tok. Bliski predstavljajo napetost več 100.000 Voltov.

Delovanje pa tudi posledice nesreč z električnim tokom so odvisne od jakosti električnega toka, poti, ki jo ubere električni tok po telesu (najmanjši upor nudijo mišice), trajanja, prevodnosti telesa, kadar električni tok iznenadi človeka in osebnih preobčutljivosti. Ni vseeno, prek katerih organov usmeri električni tok svojo pot. Največji upor nudi toku suha koža. Ta upor pa se manjša z velikostjo dotikalne površine (vlaga, znoj, morka obleka). Slabi prevodniki električnega toka so npr. gumi, jasti čevlji, nasprotno pa so zelo dobri prevodniki nakovani, mokri čevlji. Odgovorna je vedno jakost električnega toka, ki nastane in deluje znotraj človeškega telesa. Sekundni udarci odločajo med življenjem in smrtjo. Zato velja pravilo: Takojšnja prekinitev električnega toka! Kar zadeva jakost, je električni tok lahko smrtonosen že pri 50 do 100 miliamperih.

Trenutna smrt nastopi, kadar zadane električni tok življenjsko važne centre v možganih ali srce — to zastonje v trenutku, pride do trepetanja prekatov in smrti. Podobno je z dihanjem: najprej se pojavijo motnje, nato pa zastoj dihanja. Po težji nesreči z električnim tokom lahko nastopijo glavobol, vrtoglavica, bolečine v predelu srca itd.

Specifično delovanje električnega toka se kaže predvsem v mišičnih

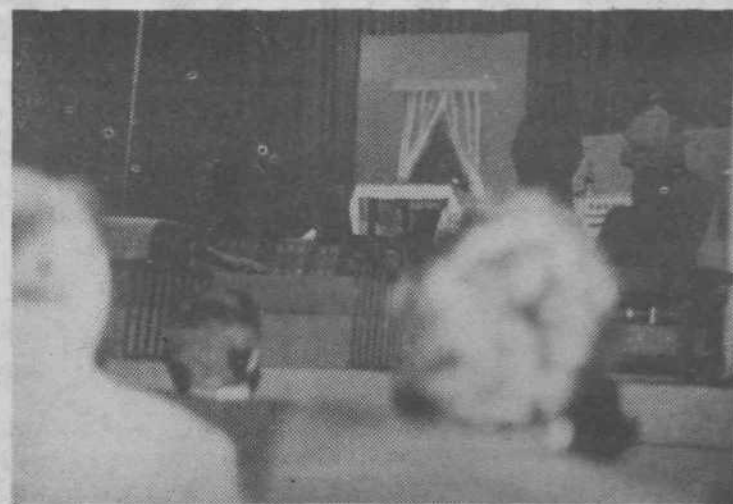
krčih (krči prsne prepone povzročijo trenutno smrt), lahko pride do poškodb kit, izpahov in celo do prelomov kosti. Velikosti okvar, ki jih je povzročil električni tok, pa ne moremo oceniti takoj, temveč šele čez nekaj dni.

Med prostori v hiši je kopalnica najnevarnejši prostor, posebno kadar uporabljamo električne aparate pri raznih vodnih postopkih.

Pri vsaki nesreči z električnim tokom so izredno važni takojšnji ukrepi. Vendar je istočasno potrebna tudi največja previdnost za reševalca. Obstajata dve možnosti reševanja: ali prekinemo električni tok, odstranimo žico od človeka ali pa človeka od žice. Do napetosti 220 voltov lahko rešuje en reševalec, če je zavarovan pred stikom z zemljo (gumijasti škornji, suha deska, suh gumijasti dežni plašč, suhe gumijaste krpe). Npr. z gumijastimi rokavicami ali z gumijastimi suhimi krpami razširimo skraćeno roko in jo odstranimo od žice ali vlečemo poškodovanca za obleko. Najbolje je seveda takoj izklopiti električni tok. V nobenem primeru pa ne sme reševalec stati na mokrih tleh ali na mokri podlagi ali pa z roko držati ponesrečenca, z drugo pa se držati npr. vodovodne pipe.

Pri poškodbah z visoko napetostjo električnega toka se ne smemo ponesrečenca dotikati tako dolgo dokler je pod napetostjo. Tu pa pomaga le strokovnjak iz elektrostroke.

Takoj ko odstranimo ponesrečenca od električnega toka, je treba pregledati srce in dihanje. Pri zastoji dihanja pričnemo takoj z umetnim dihanjem, pri zastoji srca pa takoj z zunanjo masažo srca. Razumljivo je, da je za metodo oživljanja potrebno imeti teoretično in praktično znanje.

GENERACIJE

Teden kulture v naši občini so zapolnili tudi prizadevni člani gledališke skupine KUD Dolsko. V kulturnem domu sta Vevčah so konec aprila in kasneje v Zadovoru odigrali komedijo Dušana Jovanovića Generacije. Serijo razvlečenih epizod z istim naslovom smo si ob nedeljah nedavno lahko ogledali tudi na TV zaslonih, naši amaterji pa so nam vso zgodbo razgrnili nuenkrat, tako da smo lahko v celoti videli življenje treh generacij našega časa.

(Dušan G.)

KUD Vide Pregarc krepi svoje vrste

Ko so se pred leti zbrali pevci in kmalu ustanovili KUD Vide Pregarc, je njih pesem izražala tudi željo po sodelovanju vedno več novih sodelavcev. Ne zaman. Že čez dobro leto so se jim pridružili harmonikarji.

Na nedavnem občnem zboru pa so se jim priključili še likovniki — samostaniki in fotografi — amaterji. Okrog 15 novih članov v vsaki skupini je okrepilo vrste članstva in se vključilo v organizirano ljubiteljsko kulturno delovanje ožjega središča občine. Fotografom sta že priskočili naproti Toplarna in VVZ Angelec Osepek. Ponudili sta jim souporabo temnice, brez katerih bi bilo njih delo zožano in oteženo.

Seveda je to časna rešitev, dokler v novem kulturnem domu sredi Mosta ne dobe boljše možnosti za delovanje, a istočasno je to tudi dokaz pripravljenosti in povezanosti kulturnega delovanja z delovnimi organizacijami ter poročstvo za dobro nadaljnje delo. Tako pevcom kot harmonikarjem in članom novih dveh sekcij želimo čimveč uspehov. AM

Komisija za kulturo pri organizaciji sindikata Papirnice Vevče je široko razvila svojo dejavnost. Poleg pihalnega orkestra združuje sedaj tudi dramatsko društvo, ki je delovalo v okviru KUD Slape. Pripravlja pa tudi likovne razstave v avli kulturnega doma Vevče. Zanimanje, ki ga kažejo Vevčani in okoličani za likovne razstave, komisijo spodbuja, da bo v bodoče tudi ta prostor kulturnega doma dobro izkoriščen. Posnetek je z razstave domačina slikarja samostanika Cirila Anžurja, ki je razstavljal ob občinskem prazniku. Od 12. pa do 18. maja je razstavljal cvetne lepilke Milan Peroci, za jesen pa pripravljajo razstavo slikarjev amaterjev iz Papirnice. (Besedilo in slika Dušan Gerlica)

Kadar je ponesrečeni pri zavesti, mu damo izpitni čas raztopine sode bikarbone (na pol litra vode damo dve žlici sode bikarbone). Nevarnost električnega toka ima svoje posebnosti, ki se ločijo od drugih nevarnosti pri delu. Z navadnimi čutili namreč težko spoznamo, ali je v nekem predmetu električni tok ali ne. Temu pravimo skritost. Poškodbe z električnim tokom pa so načeloma smrtonosne temu pravimo — smrtonosnost. Skrivnost in smrtonosnost pa

narekujejo izredno vestno zaščito pred nevarnostjo električnega toka, ki se nanaša na napetost, ozemljitev, izolacijo, osebno opozorilo in strukturo, absolutno treznost pri delu itd.

Zato ne smemo v SFRJ nikoli delati pod napetostjo in ne pozabimo, da je električni tok jakosti do 30 miliamperov že nevaren, do 50 miliamperov zelo nevaren in do 100 miliamperov že smrten.

dr. BORIS MOŠKON

Izpolnjena obljuba

Ob občinskem prazniku smo sredi Mosta dobili moderno lekarno. Sredi poslovnega centra — Rojčeva 22, vhod s ploščadi, ki še nima svojega imena — so se odprla vrata prostorov, kakršnih je malo v Ljubljani in smo jih občani že dolgo časa potrebovali.

Gradnjo in opremo lekarne je financirala regionalna zdravstvena skupnost, kredit pa je prispevala tudi občinska zdravstvena skupnost. Šestnajstčlanski kolektiv bo odslej lahko uspešneje zadovoljeval vedno večje potrebe hitro naraščajočega števila občanov in razvijajočih se Most.

Besedilo in slika TOM